

З думамі аб будучыні...

У гэтыя дні ўся наша Савецкая краіна з вялікай увагаю сочыцца за работай XX з'езду Комуністычнай партыі Савецкага Саюза. Кожны савецкі чалавек чакаў, што на з'ездзе будзе сказана многа новага. Усё гэта мы знайшлі ў справядлівым дакладзе тав. Н. С. Хрушчова. Міжнароднае і ўнутранае становішча нашай Радзімы ахарактарызаваў ён гэтым дакладзе з выключнай глыбінёй.

Чытаеш даклад і ганарышся поспехамі нашага магутнага народа, мудрай палітыкай слаўнай Комуністычнай партыі і яе Ленінскага ЦК. Няма такога галіны ў жыцці, якая не знайшла-б адлюстравання ў дакладзе Н. С. Хрушчова. І усё, аб чым гаварыў ён, глыбока хвалюе, бо яно глыбока народнае. Пераканальныя лічымы нашых перамог і наступных планаў у прамысловасці і ў сельскай гаспадарцы, пятацірабочага дня і заробку, справа выхавання дзяцей, пятацірабочага і культурнага абароны нашай Радзімы — усё знайшло яскравы шлях і свайго далейшага развіцця.

Чытаючы даклад Н. С. Хрушчова, кожны натхняецца на выкананне тых велізарных задач, якія ставіць перад намі партыя ў справе пабудовы комуністычнага грамадства. Работы на заводзе, калгаснік на полі, вучоны ў лабараторыі — кожны яшчэ выразае бачыць, чаго чакае сёння ад яго наша Савецкая краіна.

Н. С. Хрушчоў у сваім дакладзе паставіў вялікія задачы і перад савецкай літаратурай і мастацтвам. Мы, пісьменнікі, бачым, што нам трэба яшчэ многа і многа працаваць, каб як належыць выканаць тым запатрабаваны, якія на нас ускладае родная партыя. А каб дамагчыся добрых поспехаў, трэба заўжды памятаць, што толькі найціснейшая сувязь з жывым народам у гэтым. Кожны з нас, працаўнікоў літаратуры і мастацтва, на-

вінен добра падумаць пра словы Н. С. Хрушчова: «Законна спытацца: ці не аслабла сувязь з жывым у некаторых нашых пісьменнікаў і працаўнікоў мастацтва?»

Калі прыглядаешся да становішча ў беларускай мастацкай літаратуры, да таго, як працуюць многія пісьменнікі, пераконваешся ў вялікай праўдзівасці гэтай заўвагі. Можна было-б прыводзіць многа прыкладаў, але адзіны з іх найбольш відочны. У сваім дакладзе тав. Н. С. Хрушчоў з вялікаю цеплынёй гаварыў пра выдатнага камуніста-патрыята, старшыню калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Беларусі тав. К. П. Арлоўскага. Аб гераізме яго ў часе вайны, аб працоўных подзвігах Арлоўскага ў тым мірнага будаўніцтва з вуснаў у вусны перадаюцца весті ў народзе. А дзе сапраўдная кніга, якая ўсебакова раскрыла-б гэты выключна цікавы і складаны вобраз героя нашага часу? Чаму нашы пісьменнікі, шукаючы матэрыялу, не бачаць таго надзвычай цікавага і патрэбнага, што ў іх пад бокам? Праўда, Макар Паслядоўніч зрабіў пачатак у гэтым, але яму трэба як належыць працягнуць сваю работу, каб сапраўды нарадаваў усеазаўдана чытача творам, які так неабходны сёння ўсім, творам аб сапраўднім жыцці народа, яго працаўніку і герою.

Прачытаўшы даклад тав. Н. С. Хрушчова, бачыш, як многа трэба ўсім нам падумаць аб сваёй далейшай працы, аб рабоце нашых творчых секцый і Саюза пісьменнікаў у цэлым, каб не з'яўлялася ў нас пасрэдніх і фальшывых твораў, каб мы ўсе памяталі, што «мастацтва і літаратура нашай краіны могуць і павінны дабівацца таго, каб стаць першымі ў свеце не толькі па багатым зместу, але і па мастацкай сіле і майстарству».

Пятрусь БРОўКА.

Пачуццё глыбокай падзякі

Вялікая радаць, вялікае шчасце жыць і працаваць у нашу пудоўную эпоху, дзе свабодныя савецкі народ паспяхова будзе камуністычнае грамадства. Сёння ўсе нашы позіркі скіраваны да сталіцы нашай Радзімы — Масквы, дзе праходзіць XX з'езд Комуністычнай партыі Савецкага Саюза.

З вялікай увагай чыталі мы даклад таварыша Н. С. Хрушчова. Кожны яго раздзел — праграма і строга план жыцця і дзейнасці нашай дзяржавы. Усебакова і падрабязна гаварыў таварыш Хрушчоў аб развіцці ўсіх галін прамысловасці, сельскай гаспадаркі, тэхнікі, навукі, мастацтва і аб рэсурсах нашага народа. У дакладзе намечаны вялікія планы на будучыню. Глыбока ўскрыў ён недахопы ў рабоце і кіраўніцтве секцый і партыйных органаў, якія яшчэ ёсць у нас.

Савецкія людзі вызываюць пачуццё глыбокай падзякі нашай роднай Комуністычнай партыі за яе штодзённыя кло-

паты і ўвагу да падростаючага пакалення, за вялікія клопаты аб забеспячэнні грамадзян у старасці. Намечаны пераход на сімгадзінны рабочы дзень з'яўляецца новым яркім сведчаннем бацькоўскіх клопатаў нашай партыі аб чалавеку-працаўніку.

На мяне зрабіла вялікае ўражанне тое месца даклада Н. С. Хрушчова, дзе ён гаворыць аб пытаннях ідэалагічнай работы. Мы, работнікі мастацтва, выконваем вялікую і адказную задачу па ідэалагічнаму выхаванню нашага народа і з'яўляемся ў гэтым актыўнымі памочнікамі нашай партыі. Усе крытычныя заўвагі Н. С. Хрушчова аб работніках літаратуры і мастацтва цалкам датычацца і нашай работы. Мы, артысты, павінны больш патрабавальна ставіцца да сябе і да сваіх таварышаў, выпускаць толькі высокамастацкія спектаклі.

Ул. УЛАДАМІРСКІ, народны артыст СССР.

Бліжэй да жыцця народа

Удумваючыся ў справядлівым дакладзе Першага сакратара ЦК КПСС таварыша Н. С. Хрушчова на XX з'ездзе нашай партыі, усё больш і больш правікаецца глыбокім гонарам і любоўю да Радзімы, да нашай партыі, якая вядзе савецкі народ на шляху будаўніцтва камунізму. У дакладзе з Ленінскай яснасцю дадзены глыбокі аналіз нашых поспехаў і недахопаў, вызначаны канкрэтныя задачы на ўсіх участках развіцця народнай гаспадаркі і па далейшаму паліпшэнню добрабыту народа.

Вялікая і адказная роля працаўнікоў ідэалагічнага фронту. Праца і культура неаддзельныя. Партыя надае вялікае значэнне мастацтву ў справе выхавання ў савецкага чалавека прынцыпаў камуністычнай маралі.

У дакладзе Н. С. Хрушчова гаворыцца аб тым, што наша мастацтва ў многім яшчэ адстае ад жыцця, ад савецкай рэчаіснасці. Ясна і дакладна вызначаны нашы задачы. Сапраўды нельга мірыцца

з цяжымі, скораспелымі творамі, якіх у нас, на вялікі жаль, ёсць нямаля. Партыя накіроўвае нас, мастакоў, на праўдзівое адлюстраванне рэчаіснасці. Сваімі творамі мы павінны ўзняць энергію людзей, умацоўваць веру ў жыццё, у перамогу праўды, у перамогу камунізма.

Нам, мастакам Беларусі, якія праводзіць у гэтыя знамянальныя дні свой траці з'езд мастакоў рэспублікі, з асаблівай прыніповасцю неабходна глыбока, удумліва перагледзець свае творчыя планы, каб да будучай выстаўкі, прысвечанай 40-годдзю Савецкай улады, у сапраўдных мастацкіх побразах адлюстравалі поспехі, барацьбу і жыццё беларускага народа.

На клопаты партыі адкажам справай, працай. Няма большага шчасця ў жыцці мастака, як стварэнне такіх твораў, якія-б задавальнялі ўзросшыя духоўныя і культурныя запатрабаваны свайго народа.

Скульптар С. СЕЛІХАНАУ, заслужаны дзеяч мастацтва БССР.

Але пагаворым аб іх творчасці. Возьмем кампазіцыйную групу. Тое, што імі зроблена, не зусім пераканальна. Я маю на ўвазе такія кампазіцыі, як «Новыя гарызонты» А. Глебана, кампазіцыі, якія афармляюць беларускі павільён на Усеазаўдана сельскагаспадарчай выстаўцы, групу на тэму аб Айчынай вайне А. Бембеля, і, нарэшце, грунавыя кампазіцыі, якія ўпрыгожваюць фантоны нашых грамадскіх будынкаў.

Станоўчым трэба лічыць тое, што нашы майстры ў супрацоўніцтве з архітэктарамі знайшлі ў сваіх творах больш-менш удачныя прапорцыі і далі цікавае вырашэнне ў сансе сілуэта і руху асобных фігур. Але калі гаварыць аб пластычным адлістве і псіхалагічнай выразнасці, дык звычайна вольная фігура гэтых твораў жыве самастойным жыццём і іх не аб'ядноўвае ідэйна-пластычнага задуму. Мае здаецца, што ў гэтым асноўны грэх нашых групавых кампазіцый, як манументальных, так і станкавых.

Калі справа даходзіць да цэлай фігуры, вядай яна ў групе ці асобна, дык нашы скульптары забываюць аб самым галоўным у чалавеку — аб яго галаве, вачах, вуснах, што з'яўляецца асноўным у вырашэнні пластычнага задуму вобраза. Атрымаўшы гэта тэму, што яны фармавалі захаляюцца сілуэтам, рухам і забываюць пра форму, якая павінна выяўляць унутраны змест чалавека. Адліства формы і зместу ў гэтым выпадку трапіцца, і чалавек у такой роўні ці асобнай статуі становіцца проста дэкарацыйным упрыгожаннем.

Такія-ж недахопы ёсць і ў скульптурным партрэце, у бюсце. Нашы скульптары часта захаляюцца цікавым рухам ці якім-небудзь вывернутым калазачкам адзення, забываюць пра рух лумак, пачупіць на твары, у якім аўтар павінен убацьчыць душу чалавека.

Нас заслужана абвінавачваюць іныя раз у аднастайнасці. Гэта адбываецца таму, што тэхнічныя прыёмы і трактоўка формы, загады вядомы і завучаныя скульптарам, механічна пераносіцца ў партрэт іной асобы. Але-ж кожны новы чалавек — гэта новы змест і форма. Таму трэба індывідуальна падыходзіць да самой трактоўкі формы, па-новому падыходзіць да кампазіцыі нашага вырашэння партрэта.

Усё-ж можна адзначыць, што за апошні час ёсць дасягненні ў партрэтах і скульптурах А. Бембеля, С. Селіханава, А. Глебана і іншых нашых пачынанні ў братоў Л. і М. Робертанаў і ў А. Засціжкіна. Ёсць надзея, што скульптурны партрэт будзе мець у бліжэйшы час яшчэ больш цікавае вырашэнне.

Вельмі важнае месца займае дэкарацыйная скульптура. Але многія нашы скульптары да гэтага жанру ставяцца вельмі неахайна. А манументальная форма прапанаваная з'яўляецца сапраўды грамадскай. Дэкарацыйная скульптура заўсёды анахронічна ў сінтэзе з архітэктурай і жыванісам. Мы маем ужо рэальны прыклад у нас у сталіцы — гэта Тэатр юнага глядача. І. Ахрэмчык і І. Давіловіч тут вырашылі складаную задачу, якая можа стаць прыкладам не толькі для развіцця гэтай галіны жыванісе, але і звязаль у адзінае палле архітэктурную, скульптурную і жыванісе. Кампазіцыя плафонаў вельмі гарманічна звязана з архітэктурай.

Не менш цікавы ў гэтых адносінах і беларускі павільён на Усеазаўдана выстаўцы. Там больш шырока прадстаўлены розныя галіны мастацтва і та кампазіцыйнаму вырашэнню архітэктурна, скульптурна, жыванісе і ўнутранаму афармленню з'яўляюцца адзіным цэлым як твор мастацтва. Можна прыгледзец і прыкладчы ў мінчанам. Гэта — залы Вярхоўнага Савета БССР у Доме ўрада, у якой саруджасць архітэктараў, скульптараў і жыванісеў была ў свой час вельмі выразнай.

Вытокі бласмерця

15 лютага споўнілася 50 год з дня нараджэння выдатнага паэта татарскага народа Героя Савецкага Саюза Мусы Джаліля (Мусы Мустафавіча Залілава). 12 год назад рука фашыскага ката абарвала яго слаўнае жыццё.

Але да нас дайшло апошняе слова паэта — дробным почаркам запісаныя на старонках самаробных сшыткаў радкі палымных вершаў. І калі гэтыя вершы сталі вядомы чытачу, перад намі паўстаў гераічны вобраз змагара і пераможцы, яшчэ раз з новай сілай раскрыўся нам найглыбейшы сэнс слова — бласмерце.

Гэтыя вершы раскрылі яшчэ раз і галоўны «скрэт» паэзіі, за кожным радком якой стаіць чалавек, які жыве радасцю і горам народа, жыве справай народа, які невыпадкова носіць званне камуніста. Што дало сілу Мусе Джалілю — чалавеку і паэту — перамагчы фізічную смерць? Адкажам на гэтыя пытанні служыць уся яго біяграфія.

Яшчэ хлопчыкам ён удзельнічаў ў грамадзянскай вайне. Тады-ж піша і першыя свае вершы. У 1920 годзе — ён арганізатар камсамольскай ячэйкі ў родным сяле, у 1925 — інструктар ўжыва камсомола ў Орску, затым у Орнібург. З 1927 года працуе ў ЦК ВЛКСМ, вучыцца ў Маскоўскім універсітэце. У 1929 годзе ўступае ў рады Комуністычнай партыі.

Муса Джаліль — тыповы прадстаўнік пакалення, народжанага рэвалюцыйнай, новым савецкім ладам жыцця, пакалення, выхаванага і загартаванага ленінскай партыяй камуністаў. Гэтым вызначаецца цэльнасць яго характару і паэзіі.

Наміж пераласнай пазірай Мусы

Муса ДЖ

Д Р У

Не бядай, што страчам смяротны час,
Мы жыццё не сталі купляць сабе.
Не шкадуй маладосці: жыццё ў нас
Завяршасца, як належыць — у барацьбе.

Тут жыцця даўжыню ты не змераш,
Брат,
Ні цаной сваёй працы, ні колькасцю зім.
Можа, смерць, якой пагражае нам кат,
Прынясе неўміручым нам, маладым.

Берагчы ў жорсткай бітве сябе я не умеў,
Бараніць Радзіму наляўся даўно.
Знаю, друг, калі-б сотню жыццяў ты меў,
Не аддаў-бы іх хіба ўсе, як адно?

Хочь далёка ад бацькаўшчыны мы з
Тобой,
Гаварымся поспехам кожным не,
Светлы вобраз не мы пранеслі з сабой,
Нам адліства народа сілу дае.

*) Верш прысвечаны Абдуле Алішу, татарскаму дзіцячаму пісьменніку, які разам з М. Джалілем аёў у палоне барацьбу супраць фашызма і быў пакараны смерцю.

Адна г

Людзей-славоў я часта сустракаў,
Дзіўіўся росту іх і іх касці.
Ды толькі за людзей я прызнаваў
Людзей на іхніх справах у жыцці.

Асілак гне жалеза так, як слон,
Вада там выступіць, дзе пройдзе ён.
Хочь ты і слон, а я не прызнаю,
Калі ты ў справах — роўны вераб'ю.

Няхай на ўсім, што сёння робіш ты,
След выступіць душэўнай чыстаты:
Бо як ты не паказвай выгляд свой,
А сіла — ў чалавечнасці твай.

Кінолекторый

Лекцыяй «Выхаванне ў дзяцей волі і характару, сумленнасці і праўдзівасці» пачаў працаваць у Нова-Грудку раёны кінолекторый. Пасля лекцыі, якую чытаў настаўнік тав. Голаў, суказана прыгледзец кінофільм «Адзінша Пашын» працоўнае характар.

Сеансы ў будучы адбываюцца пятніцу. У 6 будучы працы «Кажанне, шлоўцыялістычным» «Владзімір лепшы, талена савецкай эпохі» вышэйня пі

Гэтыя прыклады гавораць аб тым, што нам неабходна караным чынам змяніць адносіны да дэкарацыйна-скульптурнага афармлення грамадскіх будынкаў, абудаванняў і ўсяляк развіваць гэтую выдатную, сапраўдную народную галіну мастацтва. Прыкладам няўважлівага стаўлення да дэкарацыйнай скульптуры можа служыць ачаль уся скульптура, якой афармляецца Палац профсаюзаў.

Зусім забыта ў нас форма камернай скульптуры — фарфор, тэрэкота, мабілька. Пры наяўнасці фарфаравага завода і вялікай сеткі ганчарных майстарань, у нас, у Беларусі, аднак, не атрымаў развіцця фарфаравая статуэтка, творы ў тэрэкопе і мабільцы. У нашых магазінах няма нацыянальных беларускіх сувеніраў, і трэба пакланацца аб гэтым, тым болем, што ў нас ёсць скульптары, якія любяць працаваць у малой форме ці больш правільна — у камерным жанры.

Праўдзіна Саюза мастакоў БССР не займалася развіццём гэтай галіны скульптуры. Калі-б пытанне аб ёй было паставлена на сапраўдному перад заводамі і міністэрствамі, якім падпарадкаваны гэтыя прамісловыя, мы маглі-б мець такія сувеніры, якія-б узабагацілі наш быт.

Беларускія скульптары не прымаюць яшчэ ўдзелу ў развіцці аблічавачага тэрэкотавага матэрыялу. У Мінску пабудаваны два дамы па Ленінскай вуліцы, афармленыя аблапенымі глінянымі ружавымі літамі. Я ўжыў сабе, што калі-б гэтыя блокі маглі быць сур'ёзна апрацаваны скульптарамі і архітэктарамі, можна было-б знайсці многа цікавых рэльефных форм, якія ў многім упрыгожылі-б фасады нашых дамоў. А кошт гэтага матэрыялу застаўся-б той-жа самы.

Некалькі слоў пра мастакоў-графікаў. Удзяна ілюстрацыі, зробленыя нашымі мастакамі ў адыгінале, пакідаюць добрае ўражанне, а ў друку ням настолькі

Абмеркаванне спектакля „У ціхім завулку“

Надаўна тэатр імя Янкі Купалы выпусціў свой новы спектакль «У ціхім завулку», настаяўшы на п'есе А. Маўзона. У друку з'явіліся першыя водгукі на пастаўку. Рэзінзенты, аднадушна адзначаючы добрую акцёрскую ігру, значаюць тэму, выказалі рад спрэчных думак. Абмеркаванне п'есы і спектакля было вынесена на сумеснае пасяджэнне мастацкага савета Міністэрства культуры БССР і драматычнай секцыі Саюза пісьменнікаў БССР, якое адбылося 10 лютага.

З уступным словам выступіў старшыня драмскай К. Губарэвіч.

— Кожная п'еса, кожны спектакль, — значае ён, — будзь заўсёды выклікань розна думкі, розныя ацэнкі. Спектакль выклікае вострую рэакцыю і ў гледача і, я думаю, таму, што аўтар узяў надзвычай хвалюючую тэму — тэму ўзаемаадносін бацькоў і дзяцей. Лічу, правільна зрабіў тэатр, калі пакіраваў увагу ў спектаклі на гэтую тэму. Практыка паказала, што спектакль мае поспех. Але не скажу, што п'еса бездакорная, без заган. Хочацца параіць аўтару, каб ён не карыстаўся сітуацыямі і вобразамі, вядомымі ўжо ў нашай драматургіі («Не называючы прозвішчаў»).

К. Губарэвіч, супастаўляючы артыкулы аб спектаклі Я. Рамановіча і Д. Арлова, робіць вывад, што абодва рэзінзенты заўсёды амаль аднолькавыя ацэнкі вобразам, створаным у п'есе.

К. Саннікаў спрабуе вызначыць галоўную праблему п'есы і спектакля.

— Я лічу напярэды і памылковым, — гаворыць К. Саннікаў, — што аўтар і рэжысёр зрабілі наіскі на ўзаемаадносін бацькоў і дзяцей. На маю думку, А. Маўзон з'яўляецца тэмай барацьбы паміж бацькамі і дзецьмі. Лічу, правільна зрабіў тэатр, калі пакіраваў увагу ў спектаклі на гэтую тэму. Практыка паказала, што спектакль мае поспех. Але не скажу, што п'еса бездакорная, без заган. Хочацца параіць аўтару, каб ён не карыстаўся сітуацыямі і вобразамі, вядомымі ўжо ў нашай драматургіі («Не называючы прозвішчаў»).

Я. Рамановіч не згаджаецца з К. Саннікавым у тым, што перамагае Пётр Зарудны. Перамагае жыццё, — лічыць ён, — а не «ціхі завулк». Я. Рамановіч не згаджаецца і з К. Губарэвічам, які бачыць асноўны канфілікт п'есы ў барацьбе паміж бацькамі і дзецьмі.

Гэтую думку падтрымлівае і архітэктар А. Воінаў. Тэма бацькоў і дзяцей у спектаклі закранута, але яна другарадная. Яна не іграе належнай ролі. Будзе дастаткова, калі спектакль глыбока вырашыць адну тэму. Аднак А. Воінаў лічыць, што ў спектаклі можа быць і тэма ўзаемаадносін паміж бацькамі і дзецьмі, бо яна жыццёвая. Такіх юнакоў, як Андрэй, можна сустрэць і ў нашых сярэдніх і вышэйшых навуковых установах. Увогуле спектакль робіць добрае ўражанне.

— Мне здаецца, — гаворыць мастак І. Ахрэмчык, — што п'еса мае хібы і з літаратурнага боку. Мова персаніяжаў часам не адпавядае іх характарам. Развіццё сюжэта не павінна быць такім, калі ўжо з першага акта ўсё ясна гледачу. Тут віна і рэжысёра, і аўтара, і тэатра было перабраць.

І. Ахрэмчык робіць заўвагі і аб мастацкім уласцівым вобразах. На яго думку, Андрэй — перапраканы. Невядома чаму, адчуўшы сваю няздольнасць да музыкі, ён пачынае піць. Больш дзейны павінен быць і ў Пятра Заруднага. Добра зроблена афармленне, яно стварае ўражанне мяшчанскага дома.

Думку К. Саннікава аб тым, што нібыта ў спектаклі перамагае Пётр Зарудны, аспрэчвае кампазітар Я. Цікоці. Ён лічыць, што ніякай перамогі Пятра Заруднага ў спектаклі няма. Перамагае Іван Зарудны. Выклікае прачыненне толькі вобраз Прытыкі-Скамароўскага. Ён прысутнічае ў спектаклі дзеля смеху, а таму здаецца лішнім, непатрэбным.

Аб канкрэтным выяўленні тыповага ў вобразе гаворыць В. Захараў. Ён адзначае, што кожны характар павінен мець і свае ўласныя чалавечыя рысы. Вобраз Пятра Заруднага слаба індывідуалізаваны. Ён не мае жыццёвай логікі паводзін. Лічу, што і абстаноўка ў самі павінна быць іншая. Глядач не верыць таму, што маці, жадаючы шчасця дачцы, магла б выдаць яе за прайдзісвіта Сурмача. Схематычна вылічаны і вобраз самога Сурмача. Гэта хутчэй за ўсё «наглядны дапаможнік нягодніка». Роль Андрэя вылічана правільна. Артyst Б. Уладзімірскі знайшоў адпаведны характэрны для раскрыцця псіхалогіі свайго героя. Ён па сутнасці стаў галоўным маральным суддзёй над бацькам. Але ці правільным будзе, што імяна Андрэй выкрывае зло і робіць гэта больш дзейна, чым Іван?

Роль Лені — адна са значных удач артысты Л. Драздовай. Наш глядач сумуе па добрых людзях. Ён хоча бачыць вялікую і разам з тым чыстую і светлую правду жыцця.

Прамоўна лічыць, што тэатр зрабіў правільна, паставіўшы спектакль. У ім шмат добрага. Думаю, скажу ён, што і рэжысёр Д. Арлоў разглядае спектакль, зыходзячы з жадання дапамагчы тэатру.

Усе, хто выступаў, у той ці іншай ступені імкнуліся вызначыць галоўны ідэйны змест п'есы і спектакля.

— Увогуле яснасць — аб чым п'еса, — скажу пастаноўшчык спектакля рэжысёр Л. Рахленка. — Ідэйны змест спектакля заключаецца ў тым, каб паказаць, як бытавое ідэяліства перараджаецца ў ідэяліства палітычнае.

На завагі аб тым, што заната дужы ў імяні Пётр Зарудны, Л. Рахленка адказвае так: тое, што мы бачым Пятра Заруднага неаблітым, знікае гледача да пільнасці, гаворыць аб тым, што зарудны ёсць і яны жыючыя, яны выплываюць і з імі трэба змагацца.

На аналізе вобраза Пятра Заруднага спыняецца А. Бачыла. Ён лічыць, што гэты вобраз у п'есе поўнашо не раскрыты. Усе свае злычынствы Пётр зрабіў да з'яўлення на сцэне твора. Увогуле ён вельмі мала дзейнічае, што не дае магчымасці выявіць, а значыць, і выкрывіць яго жыццёвую філасофію. Па характэрным іншым дзеючых асоб Пётр — гэта злычынца, а з таго, што ён робіць на працягу спектакля, гэта не вынікае. Вось і атрымліваецца парудзіна логікі развіцця характэру і раздвоенасць вобраза. Не да канца прадуманы і вобраз Івана Заруднага. З'яўляючыся сакратаром гаркома партыі і ведаючы аб

жудзінічых махінашчыц Сурмача, ён не прымае ніякіх захадаў да ліквідацыі гэтых злычынстваў і пакарання іх віноўнікаў, што значна зніжае ідэйнасць яго вобраза. Не задавальняе і канцоўка спектакля. Атрымалася так: выключылі з партыі Пятра, а ўсё наваколлівае асроддзе, розныя сурмачы і прытыкі-Скамароўскія, застаюцца. Засталося някранутым і гіпала мажычанства — асабліва ў ціхім завулку.

З думкамі А. Бачылы аб вобразе Пятра Заруднага не згаджаецца А. Макаёнак. Ён лічыць, што логіка развіцця характэру Пятра не парудзіна, што ў п'есе паказана яго хілае аблічча.

А. Бачыла прачытаў і Я. Парватаў, які быў не згодзен з тым, што вобраз Пятра слаба раскрыты. Ён сказаў, што ў п'есе і ў спектаклі даволі матэрыялу, каб асудзіць Пятра Заруднага. Канфілікт паміж савецкімі людзьмі і перараджэнцамі ў спектаклі вырашаны правільна, востра. Можна было б добра, каб у канцы спектакля Сурмач быў пакараны судом, бо для гэтага ў творы даволі матэрыялу.

— У аснове п'есы, — гаворыць І. Мележ, — не драма бацькоў і дзяцей, а сацыяльная драма. Тэатр прачытаў і раскрыў не глыбока, узбагаціўшы п'есу, — у гэтым каштоўнасць спектакля. Акцёрскае выкананне Г. Глебава таленавітае, у ім вельмі многа цікавых дэталей. Вельмі спадбалася мне ігра С. Станюты і Б. Уладзімірскага. Не паўтарыла сябе і артыстка Л. Драздова.

І. Мележ робіць некалькі заўваг аб персанажжах п'есы. На яго думку, тое, што Іван Зарудны выступае ў якасці сакратара гаркома, не спрымае лепшаму раскрыццю вобраза. У нас носьбіты партыйнасці не толькі кіраўнікі, бо ідзі партыі сталі ідэйна народна, і гэта павінна ўлічвацца ў драматургіі.

Глядач добра прымае спектакль. З гэтага вынікае, што ў творы ёсць дадатныя якасці, — гаворыць К. Крапіва. — Многія спрабавалі вызначыць, аб чым напісана п'еса, Рэжысёр спектакля Л. Рахленка кажа, што п'еса аб тым, як бытавое ідэяліства перараджаецца ў палітычнае. Калі гэта так, дык я лічу, што п'еса на гэты момант не дае адказу. На маю думку, «У ціхім завулку» — гэта п'еса аб тым, як сумленныя людзі змагаюцца са злычынцамі, перараджэнцамі, варажымі элементамі. Расстаноўка сіл, матэрыял твора дапамагаючы вырашэнню гэтай тэмы. Сюжэт з'яўляе ўсіх дзейных асоб п'есы. На вобразы застаецца Іван Зарудны, які ў п'есе існуе для развіцця.

Многія вобразы напісаны добра. Пётр, яго жонка (хоць такіх жонкі былі ў іншых спектаклях), дзеці, Сурмач — усе даюць магчымасць для паступовага развіцця сюжэта. Вобразы тыповыя, але абстаноўка не заўсёды тыповая.

Андрэй — жыццёвы вобраз, яго адносіны з бацькамі могуць быць такімі. Але чаму ён да 25 год жыве на ўтрыманні бацькі, харчэстаецца крадзеным драбром? Ён не хоча пакінуць бацьку на той-жа прычыне, якая прывяла Пятра Заруднага да перараджэння. Гэта знікае вобраз. Не абавязкова было б паказаць, як Пётр стаў такім. Але ў гэтым выпадку аўтару не трэба было даваць дэталі аб тым, што ён быў рабочым, сумленным камуністам. Калі паказаць такую дэталю, дык трэба паказаць, як ён перарадзіўся.

Вобраз Лені і вылічаны добра і сыграны цёпла. Слабей вылічаны Коля. Гэта шкодзіць вобразу Лені. Трэба прызвычайна п'есу ў філасофскім сэнсе. Мы бачым, што Андрэй выкрывае бацьку, але яму невядома, якія ў яго становішчы ідэалы. Не бачна іх і ў Івана Заруднага. У п'есе павінны быць ідэалы змагаюцца ідэалы савецкіх людзей.

Даючы становішчы ацэнку спектаклю і п'есе, З. Агулз заклікае драматургаў ва ўсёй велічыні паказаць пудоўны вобраз савецкага чалавека.

У заключэнне выступіў аўтар п'есы А. Маўзон.

Вынікі абмеркавання паказалі, што і тэатру і аўтару трэба вельмі многа працаваць, каб надалі спектаклю сапраўднае ідэйна-мастацкае гучанне і глыбока вырашыць узятую тэму.

ПІСЬМЫ І РЭДАКЦЫЮ

Дзе купіць падручнікі?

У 1955/56 навукальным годзе школы нашай рэспублікі перайшлі на новыя праграмы.

Дзяржаўнае навука-педагагічнае выдавецтва БССР сумесна з Міністэрствам асветы БССР прадуоць над новымі падручнікамі.

Ведаем гэта, разумеем. І разам з тым сустракаем аўсім незразумелыя з'явы.

У горадзе Магілёве падручнікі прадаюцца ў двух буйных магазінах, у дзесятку кніжных кіёскаў пры сярэдніх школах, а ў раёне — амаль што ва ўсіх магазінах спажывецкай кааперацыі. Аднак паспрабуйце знайсці «Падручнік беларускай мовы» М. Жырквіча для 5 і 6 класаў сярэдняй школы, які выдадзены ў 1955 годзе тыражом 125 тысяч, а таксама «Родную літаратуру» для 5 класа, а таксама «Роднае слова», «Беларускую мову» Шапалева і Савінаў, падручнік па арыфметыцы, які перакладзены з рускай мовы.

Такі перадак у забеспячэнні вучняў беларускімі падручнікамі паўтарыцца на працягу некалькіх год.

Т. РУЦЬКОЎ.

Кожнай школе — комплект пласцінак

У школах рэспублікі ўведзены новы прадмет — спева. Сярэдняя школа адчувае востры недахоп у наставніках па гэтай спецыяльнасці.

Многа дапамагчы школе ў палепшэнні выкладання новай дысцыпліны можа Міністэрства культуры БССР. Кожная пачатковая і тым больш сярэдняя школа павінна мець п'ятак, а дапамогаю якая можна істотна ўраўнаважыць. Для гэтага патрэбна, каб былі выпушчаны грамафонныя пласцінкі згодна з праграмай.

Разам з тым адчуваецца востры недахоп у пласцінак на мастацкаму чытанню. Чаму-б на ўроках літаратуры не паслухаць у выкананні артыстаў вершаў В. Маякоўскага, Я. Купалы, Я. Коласа, а таксама ўрыўкі з оперы на тэсты класікаў.

Міністэрству культуры БССР сумесна з Міністэрствам асветы трэба распрацаваць план выдання комплектаў пласцінак і рэкамэндаваць іх школам.

А. ЗАХАРЧАНКА, дырэктар Пружанскай сярэдняй школы № 2.

Першы нумар альманаха «Савецкая Отчизна»

Выйшаў з друку першы нумар літаратурна-мастацкага і грамадска-палітычнага альманаха «Савецкая Отчизна» (студзень — люты). У ім змешчаны вершы маладых паэтаў І. Бурсава, А. Харкевіча і Д. Сімановіча. Ваеннаслужачы І. Гельман дэбютуе з прыгоднаю апавесцю «На кароткай хваці», прысвечанай адважным разведчыкам часоў Вялікай Айчыннай вайны. У перакладзе Н. Рыленкава друкуецца паэма А. Зарышкіна «Шэсьць радаў».

Багата прадстаўлена аддзел нарысаў. Народны артyst БССР Л. Рахленка расказвае аб пазыцыі тэатра імя Янкі Купалы ў Польскаму Народную Рэспубліку. Праюўны момантам савецкіх людзей прысвечаны нарысы П. Васілеўскага і Б. Ушнінава. «Мы — беларусы» — так называецца публіцыстычны артыкул Э. Доктарава, у якім адлюстраваны велічыня перамогі нашага народа ў гады савецкай улады.

Праблема ваеннага рамана закранута ў артыкуле У. Жыжэнькі, паэзію П. Макаля разглядае Я. Гершэвіч, Паэт П. Глеба піша аб творчасці К. Крапівы ў сувязі з 60-годдзем выдатнага мастака слова. У раздзеле «Сатыра і гумар» друкуюцца фелетоны, байкі і гумарыстычныя аповяданні.

ПАПРАЖКА

У мінулым нумары газеты ў артыкуле «Велічыня планш» ў 12 радку зверху ў першай калонцы па неадпаведнасці выгляда слова «тысяч». Трэба чытаць: «... звыш чатырысот тысяч гектараў».

3 ЗАМЕЖНОЙ ПОШТЫ

Лёс маладых аўтараў

У тыя дні, калі ў Маскве адбылася Усеагульная нарада маладых пісьменнікаў, у адным з лонданскіх судоў разбіралася справа Джэка Хелера, які быў уласнікам так званай «Бюро ўладжывання». Такі «бюро» звычайна ўладкоўваюць на работу хатніх слуг. Але Джэка Хелера гэтая дзейнасць не завалявала, і ён заняўся па тым самым шляхам, — твораў маладых аўтараў у друку. Ён рэкамэндаваў вылічаныя раманы, апавесці, вершы і п'есы, а ганарар у выпадку надрукавання клаў сабе ў кішэню.

Адвакат Хелера даказаў на судзе, што яго кліент некалькі «перастарэўся», але ён мае права на ўзнагароджанне, якое належыць па закону «літаратурнаму агенту».

Што-ж такое «літаратурны агент»? Гэта — пасрэднік паміж выдавецтвам і аўтарам, чалавек, які прасювае рукіпісы пісьменнікаў у друку. Ва ўсіх сталіцах капіталістычных дзяржаў і многіх буйных гарадах ёсць літаратурныя агенты з вялікай кліентурай, ёсць нават асобныя канторы «літаратурнага бізнесу». Паслугамі такіх агентаў карыстаюцца нават славутыя пісьменнікі. Часам умель літаратурны агент можа ўладзіць твор пісьменніка лепш і выгадней, чым сам аўтар. Праюўчы з вядомым пісьменнікам, «літаратурны агент» бывае больш сціплым і задавальнае невялікім працэнтам. Але з пачынаючымі аўтарамі «літаратурны агент», як правіла, абыходзіцца бессаромна і нахабна.

Калі праглядаеш аддзел аб'яў буржуазнай газеты, дык усюды бачым побач з аб'явамі аб продажы дамоў ці зямлі ў арэнду маенткаў, аб'явы, якія прапануюць ўладзіць у друку раманы, п'есы, аповяданні, нарысы. Сустракаюцца тут і аб'явы аб курсавым літаратурнаму майстэрству ці журналіскай професіі. Некаторыя з іх прапануюць навучыць усім сакртам літаратурнай справы за кароткі тэрмін. Асабліва многа такіх рэклам у амерыканскіх газетах. Усе

гэтыя школы і курсы звычайна з'яўляюцца суцэльным шарлатанствам. Надаўна французская буржуазная газета «Нувель літэратэ» расказвала сваім чытацям аб тым, як людзі, якія ўпершыню спрабуюць свае сілы ў літаратуры, трапляюць у рукі «спрытных шарлатанаў», што проста адбіраюць гэтых людзей. Малады аўтар робіцца ахвярай гэтых «літаратурных агентаў», якія не толькі бяруць сабе ўвесь ганарар за надрукаваны твор, але яшчэ вымагаюць грошы за публікацыю.

Французская газета расказвае пра нейкага выдаўца Мішо, які нажыў вялікі грошы, эксплуатаючы маладых аўтараў. Ён выпускаў зборнікі вершаў і не толькі не плаціў маладым аўтарам за надрукаваны імі творы, але атрымліваў з іх вялікі сумы за тое, што публікаваў іх творы побач з вядомымі паэтамі.

У сувязі са справай Хелера (якога, дарэчы сказаць, прыгаварылі да невялікага штрафу) лейбарыскага газета «Дэйлі геральд» узнімае пытанне аб неабходнасці дапамогі маладым пісьменнікам. Яна так сама ўказвае, што гісторыя з Хелерам зусім не з'яўляецца выключэннем, што амаль усе «літаратурныя агенты» імкнучыся нажыцца на маладых. Ніякага сапраўднага навукаліна літаратураў у Англіі не выдзена, а асобныя прыватныя курсы літаратуры і журналістыкі, па словах газеты, даўкія ад сур'ёзных педагагічных мэт. І газета ставіць пытанне аб неабходнасці арганізацыі «стварыста дапамогі маладым аўтарам». Але дзяржаўныя сродкі на гэта атрымаць немагчыма. І газета спадзеецца, што сродкі для гэтага таварыства можа ўдасца знайсці, звяртаючыся да дапамогі добрадзеінасці і прыцягваючы ў склад таварыства багатых людзей. Але ці суджана ажыццявіцца такім спадзеваннем?

Такі лёс пачынаючых аўтараў у капіталістычных краінах: яны з першых-жа крокаў сваёй літаратурнай дзейнасці трапляюць у рукі спрытных махляроў.

І. БАРЫСАЎ.

Галоўны рэдактар Васіль ВІТНА.
Рэдакцыйная калегія: Зіор АЗГУР, Дзмітрый АРЛОЎ, Уладзімір АЛОУНІКАЎ, Алякс БАЧЫЛА (намеснік галоўнага рэдактара) Васіль БУРНОСАЎ, Кастусь ГУБАРЭВІЧ, Ірына ЖДАНОВІЧ, Павел КАВАЛЕЎ, Барыс ПЯРНОУСКІ.